

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הגמלאות
אגף גמלאות נכות
טלפון 02-6709502
פקס 02-6521663

חוזר מס': 2034	תאריך: י"ט חשון תשע"ו 01.11.2015
נושא: הלוואה לרכישת רכב מכוח הסכם קרן הלוואות תת נושא: חישוב מחיר הרכב הקודם למוגבלים בניידות המחליפים רכב שם החוזר: יישום פסק דין של ביה"ד הארצי לעבודה עב"ל 13-05-46293 ועב"ל 14-02-5759 בעניין רות הדאיה ואלמוני (קטין) נ' המוסד לביטוח לאומי	
מטרת החוזר ליידע את פקידי התביעות על כך ש: ☒ ביום 07.09.2015 ניתן בביה"ד הארצי לעבודה פסק דין בנושא חישוב "מחיר הרכב הקודם", בעניין מוגבלים בניידות המקבלים מהמוסד הלוואה להחלפת רכב מכוח הסכם קרן הלוואות. ☒ בית הדין פסק כי במקרים בהם הרכב הקודם שהמוגבל בניידות רכש היה זול יותר מהרכב הקובע לגביו בעת רכישת רכבו הקודם, יופחת ממחיר הרכב החדש, מחיר הרכב שנרכש על ידו בפועל, ולא – מחיר הרכב הקובע הקודם. ☒ הלכת גלית לביא תמשיך לחול על מוגבלים בניידות שהרכב הקודם שהם רכשו היה יקר יותר מהרכב הקובע לגביהם בעת רכישת רכבם הקודם. במקרים אלו יופחת ממחיר הרכב החדש מחירו של הרכב הקובע הקודם ולא – מחירו של הרכב שנרכש על ידם בפועל.	
פתח דבר	
הגדרות	
תהליך עבודה הוראות לביצוע	
מידע לנציגי שירות	
נספחים 1. נספח 1- פסק הדין	
רשימת תפוצה	

תודות לגב' אהובה פרג שניתחה פסק הדין וגיבשה ההנחיות המפורטות בחוזר זה

בברכה,

לימור לוריא

לימור לוריא מנהלת אגף אי גמלאות נכות

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הגמלאות
אגף גמלאות נכות
טלפון 02-6709502
פקס 02-6521663

פתח דבר

- מוגבל בניידות שוועדה רפואית או וועדה רפואית לעררים קבעה כי הוא זקוק ומשתמש בכיסא גלגלים, והמכון הרפואי לבטיחות בדרכים קבע כי דרוש לו רכב לאבזרים מיוחדים, זכאי עקרונית לקבל מהמוסד הלוואה לרכישת רכב (להלן: הלוואה מקרן הלוואות), לכיסוי מחיר הרכב ללא למיסים, באחת משתי חלופות – כמי שרוכש רכב לראשונה או כמי שמחליף רכב.
- ככלל, נוסחת החישוב של הלוואה מקרן הלוואות למחליפי רכב, נועדה לממן למוגבל בניידות את ההפרש בין - מחיר הרכב החדש, לבין - מחיר הרכב הקודם (כמשמעותם בסעיף 12 (ה) להסכם קרן הלוואות), ולא יותר מ - 80% ממחיר הרכב החדש.
- בפסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה מיום 07.07.2008 בעניין גלית לביא, בית הדין שינה את הפרשנות של המונח "רכב קודם" לפיה פעלנו עד לאותו מועד, וקבע כי בעת תשלום הלוואה מקרן הלוואות למחליף רכב, **מחיר הרכב הקודם** שאותו עלינו להפחית ממחיר הרכב החדש, הוא מחיר הרכב שאושר למוגבל בניידות בעת שהוא רכש את רכבו הקודם (להלן: הרכב הקובע), ולא המחיר של הרכב שהמוגבל בניידות רכש בפועל. להלן: **הלכת לביא**.
- רות הדאיה ואלמוני (קטין), קבלו מהמוסד (כל אחד בנפרד) הלוואה לרכישת רכב מכוח הסכם קרן הלוואות כמחליפי רכב. בהתאם להלכת לביא, הפחתנו ממחיר הרכב החדש את מחירו של הרכב הקובע הקודם, ולא את מחירו של הרכב שנרכש על ידם בפועל אשר היה **זול יותר מהרכב הקובע**, ועל כך הם ערערו לביה"ד.
- ביום 07.09.2015 ניתן בביה"ד הארצי לעבודה פסק דין בעניינם. בית הדין הארצי קיבל את ערעורם, וקבע כי הם זכאים לקבל הלוואה מקרן הלוואות, תוך שממחיר הרכב החדש ינוכה מחיר הרכב הקודם שנרכש על ידם בפועל, ולא מחיר הרכב הקובע הקודם, וזאת מכיוון **שהרכב שהם רכשו היה זול יותר**. בית הדין הגיע למסקנה כי בנסיבות בהן המוגבל בניידות לא ניצל את מלוא ההלוואה שיכול היה לקבל **ורכש רכב זול יותר** מהרכב הקובע, ורק בנסיבות אלו, יש לקזז ממחיר הרכב החדש את מחיר הרכב הקודם המצוי בבעלותו, ולא מחיר "וירטואלי" של הרכב הקובע שאושר לו. בית הדין נימק את החלטתו בכך שיישום הלכת גלית לביא על מי שרכש רכב זול יותר היות ומצבו הכלכלי לא אפשר לו לרכוש את הרכב הקובע מלכתחילה, יחטיא את תכלית ההלוואה מקרן הלוואות שהיא - לממן את ההפרש הדרוש למוגבל בניידות המחליף את רכבו, יפלה אותו לרעה וימנע ממנו לקבל את מלוא ההלוואה המגיעה לו.
- פסק דינו של ביה"ד הארצי לעבודה מיום 07.09.2015 (עב"ל 4629-05-13 ועב"ל 5759-02-14) **לא שינה את הלכת לביא, בכל הנוגע למוגבל בניידות** שאושרה לו הלוואה מקרן הלוואות כמחליף רכב, **ואשר הרכב הקודם שהוא רכש** תוך שימוש בכספו הפרטי **היה יקר יותר** מהרכב הקובע הקודם שאושר לו, והיא נותרת לפיכך על כנה.

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הגמלאות
אגף גמלאות נכות
טלפון 02-6709502
פקס 02-6521663

בתוקף:

מיום 07.09.2015 .

[חזרה](#)

הגדרות

- **"רוכש רכב לראשונה"** – "לרבות מי שחלפו 4 שנים מיום שמכר את הרכב הקודם או מיום שהחזיר למוסד את ההלוואה העומדת שניתנה לרכישת הרכב הקודם, ועד היום שבו נתקבלה החלטת פקיד התביעות". (סעיף 12 (ה) להסכם בדבר מתן הלוואות לרכישת רכב למוגבלים בניידות (להלן – הסכם קרן הלוואות))
מחליף רכב לעניין זה - הנו מי שיש/היה בבעלותו רכב שנרכש עם הלוואה עומדת, ואושרה לו הלוואה לרכישת רכב מכוח הסכם קרן הלוואות לפי סעיף 2 בהגדרת "מבקש הלוואה" להחלפת הרכב הקודם, והוא אינו עונה על התנאים שבהגדרת "רוכש רכב לראשונה" כאמור.
- **"רכב קובע"** – רכב שנפח מנועו נקוב בתוספת ג' להסכם הניידות, בהתאם לאחוז המוגבלות ולהיותו של התובע בעל רישיון נהיגה או חסר רישיון נהיגה, וכן עפ"י החלטת הוועדה לגודל רכב אשר במכון הרפואי לבטיחות בדרכים. (סעיפים 2 ו- 9 (א) (1) להסכם הניידות)
- **"רכב קודם"** – הרכב הקודם של המוגבל בניידות אשר בשלו ניתנה הלוואה עומדת, ואשר אותו הוא מעוניין להחליף ברכב חדש שהוא ירכוש באמצעות הלוואה עומדת והלוואה מקרן הלוואות. (סעיף 12 (ה) להסכם קרן הלוואות)
- **פסק דין גלית לביא** – פסק דין של בית הדין הארצי לעבודה בירושלים מיום 07.07.2008 (עב"ל 767/06), אשר קבע כי בחישוב הלוואה מקרן הלוואות למחליף רכב אשר המכון קבע כי דרוש לו רכב לאבזרים מיוחדים, יופחת ממחיר הרכב החדש מחיר הרכב הקובע הקודם, ולא מחיר הרכב שנרכש על ידו בפועל.

[חזרה](#)

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הגמלאות
אגף גמלאות נכות
טלפון 02-6709502
פקס 02-6521663

הוראות לביצוע

במקרים בהם אתם מאשרים למוגבל בניידות הלוואה לרכישת רכב מקרן הלוואות כמחליף רכב, עליכם לחשב את ההלוואה, לפי אחת משתי חלופות:

1. אם בעת רכישת רכבו הקודם, הרכב שנרכש על ידו היה **יותר יקר** מהרכב הקובע שאושר לו, יופחת ממחיר "הרכב החדש" (כהגדרתו בסעיף 12 (ה) להסכם קרן הלוואות), מחיר הרכב הקובע הקודם.
2. אם בעת רכישת רכבו הקודם, הרכב שנרכש על ידו היה **יותר זול** מהרכב הקובע שאושר לו, יופחת ממחיר "הרכב החדש" (כהגדרתו בסעיף 12 (ה) להסכם קרן הלוואות), מחיר הרכב שהוא רכש בפועל, **ובלבד שחשבונית המס בעבור הרכב החדש שהוא רכש הונפקה ביום 07.09.2015 או לאחריו.**

לאור האמור לעיל:

א. מקרים חדשים:

מעטה ואילך, בעת חישוב מקדמה למוגבל בניידות המחליף רכב, על פקיד תביעות :

1. לבדוק האם הרכב הקודם שהמוגבל בניידות רכש בפועל היה שונה מהרכב הקובע. אם כן, עליו לבדוק בנוסף - האם הרכב הנרכש היה יותר זול או יותר יקר מהרכב שהיה הרכב הקובע לגביו בעת רכישת רכבו הקודם. אופן ביצוע ההשוואה:
 - א. אם על הרכב הקודם ניתנה הלוואה מקרן הלוואות, פקיד תביעות יבדוק במסך 620 ברשומה של החישוב הסופי, האם ההלוואה שולמה לפי מחיר הרכב הנרכש (משמע - הרכב הנרכש היה זול יותר), אן לפי מחיר הרכב הקובע (משמע - הרכב הנרכש היה יקר יותר)
 - ב. אם על הרכב הקודם לא ניתנה הלוואה מקרן הלוואות ואין נתונים במסך 620, פקיד תביעות יבדוק בחוברת "לוי יצחק" של חודש רישום הבעלות על הרכב הקודם, מה היה מחיר הרכב הנרכש, ומה היה מחיר הרכב הקובע.
2. בהתאם לתוצאות ההשוואה שבסעיף 1 לעיל:
 - א. אם הרכב הנרכש היה זול יותר, פקיד תביעות יבדוק את מחירו בחוברת "לוי יצחק" שהתפרסמה לאחרונה לפני חישוב המקדמה לרכב החדש .
 - אם הרכב היה "רכב לאבזרים מיוחדים", ובחוברת "לוי יצחק" קיימים שני מחירים לרכב שנרכש, אחד כרכב "רגיל" והשני כ "רכב נכים", פקיד תביעות יערוך השוואה בין מחירו כ "רכב רגיל" בניכוי פחת של 19% לבעל רישיון נהיגה או 10% לחסר רישיון נהיגה, לבין מחירו כ"רכב נכים" ללא ניכוי פחת.

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הגמלאות
אגף גמלאות נכות
טלפון 02-6709502
פקס 02-6521663

פקיד תביעות יזין במסך 620 בשדה "מחיר רכב קובע קודם" את המחיר של הרכב הנרכש- לפי הסכום הנמוך מבין השניים כאמור לעיל.

ב. אם הרכב הקובע הקודם היה יותר זול מהרכב הנרכש, פקיד תביעות יבדוק את מחירו בחוברת "לוי יצחק" שהתפרסמה לאחרונה לפני חישוב המקדמה לרכב החדש.

אם הרכב היה "רכב לאבזרים מיוחדים", ובחוברת "לוי יצחק" קיימים שני מחירים לאותו דגם רכב, אחד כרכב "רגיל" והשני כ "רכב נכים", תיערך השוואה בין מחירו כ "רכב רגיל" בניכוי פחת של 19% לבעל רישיון נהיגה או 10% לחסר רישיון נהיגה, לבין מחירו כ "רכב נכים" ללא ניכוי פחת. פקיד תביעות יזין במסך 620 בשדה "מחיר רכב קובע קודם", את המחיר של הרכב הקובע, לפי הסכום הנמוך מבין השניים כאמור לעיל.

למשומת ❤️ : לעניין סעיף זה, כידוע: אם הרכב הקודם נמכר, נגנב, או נהרס – חוברת "לוי יצחק" בה ייבדק המחיר כאמור, היא החוברת שהתפרסמה לאחרונה לפני מועד מכירת הרכב, או המועד שבו הרכב אבד או נהרס. אם הרכב שנגנב או נהרס היה רכב לאבזרים מיוחדים - לא ינוכה ממחירו פחת בשיעור 19%/10%, אך אם נקוב בחוברת מחיר כ – "רכב נכים", יילקח מחירו כרכב נכים ללא ניכוי פחת.

ב. טיפול במלאי:

בצענו שליפה מהקובץ של מוגבלים בניידות שכבר שילמתם להם את החישוב הסופי של ההלוואה מקרן הלוואות כמחליפי רכב, ויש לבצע לגביהם חישוב מחדש בהתאם להלכה שנקבעה בפסק דין רות הדאיה. (הרכב הקודם שהם רכשו היה יותר זול מהרכב הקובע הקודם, וחשבונית המס של הרכב החדש הונפקה ביום 07.09.15 או אחריו).
אנו נעביר את פרטי המקרים למחלקות הניידות.
במקרים אלו, על פקיד התביעות:

1. לבדוק את מחיר הרכב הקודם שנרכש ע"י המוגבל בניידות, כמפורט בסעיף א' 2 לעיל.
2. להזין את המחיר במסך 620 ברשומה של החישוב הסופי, בשדה "מחיר רכב קובע קודם" ולהקיש F 12.
3. להעביר את המקרה לביצוע בקרה, ולאחר מכן להפיק פוליסה אודות תשלום ההשלמה (שינוי מכתב ע"י הקשת 14F + הפקת מכתב באמצעות F 10) כמקובל.

חזרה

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הגמלאות
אגף גמלאות נכות
טלפון 02-6709502
פקס 02-6521663

מידע לנציגי שירות

- מוגבל בניידות שוועדה רפואית קבעה כי הוא זקוק ומשתמש בכיסא גלגלים, והמכון הרפואי לבטיחות בדרכים קבע כי דרוש לו רכב לאבזרים מיוחדים, עשוי להיות זכאי להלוואה לרכישת רכב מקרן הלוואות, למימון מחיר הרכב ללא מיסים.
- הלוואה מקרן הלוואות **למחליפי רכב**, נועדה לממן למוגבל בניידות את ההפרש בין - מחיר הרכב החדש, לבין - מחיר הרכב הקודם, אך לא יותר מ - 80% ממחיר הרכב החדש.
- מוגבל בניידות שאושרה לו הלוואה מקרן הלוואות **כמחליף רכב**, תחושב לו ההלוואה לפי אחת משתי חלופות:
 1. אם בעת רכישת רכבו הקודם, הרכב הקודם שנרכש על ידו היה **יותר יקר** מהרכב שאושר לו (הרכב הקובע), יופחת ממחיר הרכב החדש, מחיר הרכב הקובע הקודם.
 2. אם בעת רכישת רכבו הקודם, הרכב הקודם שנרכש על ידו היה **יותר זול** מהרכב שאושר לו (הרכב הקובע), יופחת ממחיר הרכב החדש, מחיר הרכב שהוא רכש בפועל.
 3. **בתוקף מיום 07.09.2015** : חישוב קרן הלוואות כאמור בסעיף 2 לעיל, יחול על מוגבל בניידות שחשבונית המס של הרכב החדש שהוא רכש הונפקה ביום 07.09.2015 או לאחריו.

[חזרה](#)

רשימת תפוצה

מנהלי הסניפים
מנהלי סניפי משנה
מנהלי תחום גמלאות
סגני מנהלי תחום הגמלאות
ממונים, רכזים, פקידי תביעות ניידות
נמענים לביצוע:
פקידי כספים ובקרה

[חזרה](#)

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הגמלאות
אגף גמלאות נכות
טלפון 02-6709502
פקס 02-6521663

נספח 1

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 46293-05-13

עב"ל 46293-05-13

עב"ל 5759-02-14

המערערת בעב"ל 46293-05-13
המערער בעב"ל 5759-02-14

1. רות הדאיה
2. אלמוני (קטין)

המשיב בשני הערעורים

המוסד לביטוח לאומי

לפני: השופטת רונית רוזנפלד, השופט אילן איטה, השופטת סיגל דוידוב-מוטולה
נציג ציבור (עובדים) מר אלעזר וייץ, נציג ציבור (מעסיקים) מר יצחק דויטש

בשם המערערת 1 - עו"ד חנוך רובין
בשם המערער 2 - עו"ד צפירי איש טוב ועו"ד אביגיל ולדמן
בשם המשיב - עו"ד שרית דמרי דבוש

פסק דין

השופטת סיגל דוידוב-מוטולה

1. בפנינו שני ערעורים המעלים לדיון שאלה משפטית משותפת, בדבר פרשנותו של סעיף 12(ה) להסכם בדבר מתן הלוואות לרכישת רכב למוגבלים בניידות (להלן: הסכם ההלוואות).

בתאם להוראת הסעיף האמור, סכום הלוואה שיינתן בעת החלפת רכב לא יעלה על ההפרש שבין מחיר הרכב החדש לבין "מחיר הרכב הקודם אשר בשלו ניתנה הלוואה עומדת לפי הסכם הניידות...". המחלוקת שבפנינו נוגעת לפרשנות הביטוי "מחיר הרכב הקודם", והאם יש לקבעו לפי הרכב שנרכש על ידי המוגבל בניידות בפועל, או שמא לפי שווי הרכב שאושר לו.

התשתית העובדתית ופסקי הדין של בית הדין האזורי

2. המערערת בתיק עב"ל 46293-05-13 (להלן: המערערת), הוכרה כמוגבלת בניידות בשנת 2007, ואושרו לה הלוואה לרכישת רכב מסוג "הונדה סיוויק"

- 1 - מתוך 10

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הגמלאות
אגף גמלאות נכות
טלפון 02-6709502
פקס 02-6521663

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13-05-46293

שעלותו אותה עת עמדה על 97,000 ₪ וכן הלוואה עומדת לרכישתם של "אביזרים מיוחדים" לרכב. מטעמיה, רכשה המערערת רכב זול יותר מסוג "פזי טרנדי", בעלות של 70,000 ₪.

בשנת 2011 ונוכח החמרת נכותה ביקשה המערערת להחליף את רכבה, ופנתה למשיב - המוסד לביטוח לאומי (להלן: המוסד) - בבקשה לאישור חלואה מכוח הסכם החלואאות. המוסד נענה לבקשה בהתייחס לרכב מסוג "פולקסווגן קומבי" בעלות של 175,527 ₪, אך הפתית מסכום החלואאה המגיע למערערת את הסך של 97,000 ₪ - עלות הרכב שאושר למערערת בעת רכישת הרכב הראשון ולא מומשה על ידה במלואה. על כך עתרה המערערת לבית הדין האזורי.

בית הדין האזורי (השופט דניאל גולדברג ונציגי הציבור מר אפרים פוסט ומר אילן לוי; בל' 11-09-50024) דחה את תביעתה של המערערת. בית הדין קבע כי את המונח "מחיר הרכב הקודם" בסעיף 12(ה) להסכם החלואאות יש לפרש לפי מחיר הרכב שאושר למוגבל בניידות, ולא מחיר הרכב שנרכש על ידו בפועל. זאת, לפי לשונו של הסכם החלואאות; תוך קביעת המחיר "על פי מחירון אובייקטיבי בלא התחשבות בפרטי עסקת הרכישה בפועל"; נוכח הצורך בקביעת כללים ברורים ואחידים שאינם תלויים בהחלטותיו הסובייקטיביות של מוגבל בניידות זה או אחר; ובהתאם לפסיקת בית הדין הארצי בעב"ל (ארצי) 767/06 גלית לביא - המוסד לביטוח לאומי (7.7.08); להלן: הלכת לביא).

המערער בתיק עב"ל 14-02-5759 הוכר כמוגבל בניידות בשנת 2005, ואושר עבורו רכב קובע בגודל מסוים (ככל הנראה בעלות של 90,000 ₪ - הנתונים המודויקים לא הובאו בפנינו). הרכב שנרכש עבורו בהתאם לכך נגנב זמן קצר לאחר רכישתו, והרכב החלופי שנרכש על ידי הוריו - בהתחשב באילוציהם הכלכליים אותה עת וכן בצורך ברכב זמין - הוא רכב מסוג "פורד קונטקט", שאין מהלוקת כי עלותו נמוכה יותר מהרכב הקובע שאושר. משגדל המערער

- 2 - מתוך 10

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הגמלאות
אגף גמלאות נכות
טלפון 02-6709502
פקס 02-6521663

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13-05-46293

ביקשו הוריו במהלך שנת 2012 להחליף את הרכב לרכב מתאים יותר לצרכיו המשתנים (מסוג "סיטרואן ג'מפי" ובעלות 163,990 ₪), אך המוסד אישר את גובה החלואה המגיעה להם תוך ניכוי עלות הרכב הקובע המקורי שאושר להם, ולא לפי הרכב שקנו בפועל.

6. בית הדין האזורי (הנשיאה דיתה פרוזיינין ונציגי הציבור מר ארז סירמה וגב נירה עילם; בל' 12-09-41491) דחה את תביעתו של המערער. בית הדין קבע כי הנו כבול להלכת לביא, ובהתאם לה - יש לפרש את המילים "הרכב הקודם" כמותיחסות לרכב שאושר ולא לרכב שנרכש בפועל. בית הדין הוסיף כי "הפרשנות שנקבעה היא חד משמעית ומטרתה לקבוע פרשנות אחידה לכלל המבוטחים ומבלי להתחשב בנסיבותיו האישיות של כל מבוטח ומבוטח", וזאת בין כאשר פרשנות זו מיטיבה עם המבוטח ובין כאשר אינה מיטיבה עמו.

טענות הצדדים בערעורים

7. המערער טוענת כי לא יכולה הייתה, מטעמים כלכליים, לרכוש את הרכב הראשון שאושר לה, ולכן נאלצה להסתפק ברכב זול יותר ולקבל בהתאם החלואה נמוכה יותר. לשיטתה, אין כל הצדקה עניינית להפחית מהחלואה המגיעה לה לצורך רכישת רכב חלופי את מלוא העלות שאושרה לה לצורך רכישת הרכב הראשון ולא מומשה על ידה, ומדובר ב"פעול חשבונאית" אשר פוגע בזכויותיה ומפלה לרעה את אותם מוגבלים בניידות שמצבם הכלכלי לא אפשר להם לנצל מלכתהילה את מלוא החלואה שאושרה להם.

8. המערער טבורה כי אין להחיל בעניינה את הלכת לביא, שכן אותו עניין עסק במקרה הפוך בו הפעלת הכללים האחידים נעשתה לטובת המוגבל בניידות, ולא לרעתו. לשיטתה, פרשנות המוסד פוגעת בתכליתו של הסכם החלואות, היוצא מנקודת מוצא של "חיסרון פיסם של הנכים הפגועים בניידות והחובה החברתית והסוציאלית לאפשר לאלה הזקוקים לרכב כרגילים להיות חלק מהחברה בה הם חיים". כל עוד קביעת הכללים

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הגמלאות
אגף גמלאות נכות
טלפון 02-6709502
פקס 02-6521663

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 46293-05-13

האחידים לא פגעה בתכליתו של הסכם החלואאות (כפי שהיה בהלכת לביא) - ניתן היה לאשר זאת, אך כאשר מול הערכים של אחידות והעדר מורכבות עומדים הערכים הסוציאליים העומדים בבסיסו של הסכם החלואאות - מובן כי על האחרונים לגבור.

9. המערער טוען כי יש לבצע הבחנה בין המקרה שנדון בהלכת לביא - בו רכשה המבוטחת רכב ראשון יקר יותר מהרכב שאושר לה, לבין עניינו - בו רכשו עבורו הוריו רכב ראשון זול יותר מהרכב המאושר. לגישתו, "במקרה הראשון לנכה הייתה יכולת לממן יותר ממניגוש זכאותו, וזוהי צד לומר שאם כך כשיחליף את רכבו, על המל"ל לסייע לו רק בהפרש שבהחלפה בפועל... לעומת המקרה השני שלא יכול להיות צד לפיו הנכה שידו לא השיגה מימון רכישת רכב התואם את צרכיו, גם בעתיד כשיחליף את רכבו לא יאפשרו לו לממש את זכאותו ע"פ רכב שאושר לו".

10. המערער סבור כי פרשנות המוסד אינה סבירה; מביאה לפניעה במוגבלים בניידות שמצבם הכלכלי קשה יותר; וכן גורמת להפליה בין מבוטחים, שכן מוגבל בניידות שמימש את זכאותו לגבי הרכב הראשון במלואה - יוכל להחליף את רכבו במימון מלא, לעומת מוגבל בניידות שברכב הראשון לא מימש את מלוא זכאותו, ולא יקבל כתוצאה מכך מימון מלא בעת ההחלפה. בלשון ב"כ המערער - "האם בשל העובדה שיכולת הוריו ב"רכב הקודם" לא אפשרה לרכוש רכב התואם את צרכיו של המערער כפי שאושר ע"י הוועדה, בכל מותר הינו ובכל החלפה של רכב יאלץ להסתפק ברכב זה יותר שאינו תואם את צרכיו?".

11. המוסד טוען כי יש להחיל על עניינם של המערערים את הלכת לביא, ובהתאם לה - לנכות, לצורך הישוב זכאותם של המערערים להלוואה נוספת לצורך רכישת רכב חדש, את מחיר הרכב הקובע שאושר לגביהם טרם רכישת הרכב הראשון, ולא את מחיר הרכב שנרכש על ידם בפועל. המוסד חוזר בקשר לכך על התנמקות שניתנו על ידי בית דין זה במסגרת הלכת לביא,

- 4 מתוך 10

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הגמלאות
אגף גמלאות נכות
טלפון 02-6709502
פקס 02-6521663

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הגמלאות
אגף גמלאות נכות
טלפון 02-6709502
פקס 02-6521663

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13-05-46293

וסבור כי הן חלות גם על עניינם של המערערים ומצדיקות סטנדרט אחיד וקבוע.

12. המוסד מוסיף כי בהתאם לפרשנותו המקורית, ראוי היה לקבוע את מחיר הרכב הקודם בהתאם לרכב שנרכש בפועל, שכן "התכלית של החלואה זה להשלים את סכום הבסוף שיש בידו, לכן השיעור של הרכב כפי שנרכש ולא הרכב הקובע הוא הרלוונטי בין אם זה רכב יקר יותר ובין אם מדובר ברכב זול יותר". עם זאת, משפרשנות זו לא התקבלה בעניין לביא - אין לקבלה גם בעניינם של המערערים, ויש לפרש את סעיף 12(ה) להסכם החלואות באופן עקבי.

דיון והכרעה

13. חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה - 1995 מסמיך את המוסד לחתום על הסכמים מול המדינה, לצורך הענקת "הטבות סוציאליות שאינן ניתנות לפי חוק זה או לפי היקוק אחר" (סעיף 9). מכוח הוראה זו נתתם ביום 1.6.77 החסכם בדבר גמלת ניידות (להלן: החסכם הניידות), במסגרתו מוענקות זכויות והטבות שונות לנכים המוכרים כמוגבלים בניידות.

סעיף 25 להסכם הניידות קובע כי המוסד זכאי לתת למוגבלים בניידות החלואות לרכישה ולהחלפה של רכב, כפי שייקבע בהסדרים מיוחדים בינו לבין הממשלה. בהתאם לכך, נתתם ביום 1.11.77 החסכם בדבר מתן החלואות לרכישת רכב למוגבלים בניידות, שהוראותיו משלימות את הסכם הניידות ונגזרות ממנו. במהלך השנים תוקנו מעת לעת התנאים לצורך מתן החלואות, וההסכם העדכני בקשר לכך - אותו כינינו לעיל "הסכם החלואות" - נתתם ביום 14.7.02.

14. הסכם החלואות, כפי שמלמד שמו וכפי שנובע מסעיף 25 להסכם הניידות, נועד לחקל על מוגבלים בניידות (שמתקיימים בהם תנאי החסכם) לרכוש רכב המתאים לצרכיהם, באמצעות העמדת החלואה שעשויה להגיע עד 80%

- 5 - מתוך 10

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הגמלאות
אגף גמלאות נכות
טלפון 02-6709502
פקס 02-6521663

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13-05-46293

מעלות הרכב ללא מיסים (סעיף 12א) להסכם ההלוואות; הלוואה נוספת, לכיסוי עלויות המיסים, ניתנת למי הוראות הסכם הניידות עצמו: דב"ע (ארצי) מב/0-11 צבי מצקביץ - המוסד לביטוח לאומי, פד"ע טו 50 (1983); עב"ל (ארצי) 1489/02 דזעי רוזנבליט - המוסד לביטוח לאומי (24.1.06).

בכך מסייע הסכם ההלוואות להגשמת תכליתו של הסכם הניידות, לממן "תחליף לרגלים" שאינן מתפקדות כראוי, ולהקל על ניידות המוגבל" (עב"ל (ארצי) 1248/00 יהודה יששכר - המוסד לביטוח לאומי, פד"ע לט 212 (2003)), ואף "להקל על פעילותו של ציבור הנכים ולהעניק הזדמנות שווה לגפה להשתלב בחיי העבודה ובהיי היום יום" (עב"ל (ארצי) 1533/02 תקווה איילון - המוסד לביטוח לאומי, פד"ע מ' 412 (2005); להלן: עניין איילון).

15. הסכם ההלוואות מגדיר את התנאים להעמדת הלוואות ושיעורן, ובין היתר מאפשר מתן הלוואה לצורך החלפת רכב - בתנאים הנקובים בהסכם, וביניהם שינוי במצבו של המוגבל בניידות המצדיק זאת, או חלוף זמן בהתחשב בבילאי הטבעי של הרכב (סעיף 6 להסכם ההלוואות וסעיף 11 להסכם הניידות). סעיף 12 להסכם ההלוואות קובע את שיעורי ההלוואות כנגזרת של מחיר הרכב והכנסתו של המוגבל בניידות, וסעיף-קטן (ה), אשר הצדדים לא חלקו על היותו הרלוונטי לענייננו, מתייחס לסיטואציה של רכישת רכב על ידי מוגבל בניידות שנקבע כי דרושים לו "אבזורים מיוחדים" לרכב, וכן החלפתו, במילים הבאות:

"על אף האמור בסעיפים קטנים (א), (ב), (ג) ו- (ד), סכום ההלוואה שיינתן למי סעיף זה למי שהמכון קבע כי דרוש לו רכב לאבזורים מיוחדים, לא יעלה על 80% ממחיר הרכב החדש (להלן - הסכום המרבי), ולגבי מי שרובש רכב כאמור, שלא לראשונה - לא יעלה סכום ההלוואה על הסכום המרבי ולא יעלה על סכום השווה להפרש שבין שני אלה:

- (1) מחיר הרכב החדש שהמוגבל בניידות רכש;
- (2) מחיר הרכב הקודם אשר בשלו ניתנה הלוואה עומדת לפי הסכם הניידות בניכוי הסכום שעל המוגבל בניידות להחזיר למוסד בשל ההלוואה העומדת אשר ניתנה לרכישת הרכב הקודם בלא ריבית והצמדה...."

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הגמלאות
אגף גמלאות נכות
טלפון 02-6709502
פקס 02-6521663

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13-05-46293

16. סעיף 12(ה) אף מגדיר את המונחים המצוינים בו, במילים הבאות:
"לעניין סעיף קטן זה -

'מחיר הרכב הקודם' - המחיר הנקוב בחוברת המחירים כמשמעה בסעיף 12 א' להסכם הניידות, שנתפרסמה לאחרונה לפני מתן ההלוואה, ואם מכר את הרכב או שהרכב אבד או נהרס - המחיר הנקוב בחוברת כאמור, שנתפרסמה לאחרונה לפני מועד מכירת הרכב או המועד שבו הרכב אבד או נהרס, לפני הענין; ...

'מחיר הרכב החדש' - ההפרש שבין שני אלה:
(1) מחיר הרכב שהמוגבל בניידות רכש בפועל או מחיר הרכב הקובע לגביו, לפי הנמוך מביניהם;
(2) סך המיסים המוטלים על הרכב שהמוגבל בניידות רכש בפועל או סך המיסים המוטלים על הרכב הקובע לגביו, לפי הנמוך מביניהם."

17. מהאמור לעיל עולה כי לגבי הרכב החדש שנרכש על ידי המוגבל בניידות - קובע ההסכם במפורש כי ההלוואה תיגור ממחיר הרכב אשר נרכש בפועל או מחיר הרכב הקובע, לפי הנמוך מביניהם. מאידך בהתייחס לרכב "הקודם" - אין התייחסות ישירה בהסכם למצב בו קיים פער בין הרכב שאושר לבין הרכב שנרכש. פער כאמור עשוי להתקיים בשני מצבים - המצב הראשון הוא כאשר המוגבל בניידות רכש רכב ראשון יקר יותר מהרכב שאושר לו (ונשא בעצמו בהפרש), והמצב השני - כאשר המוגבל בניידות רכש רכב ראשון זול יותר מהרכב שאושר לו (ובמקרה זה הופחתה ההלוואה שניתנה לו, בהתאמה לרכב שנרכש בפועל).

18. המצב הראשון נדון בהלכת לביא, ונקבע בה כי "יש לקבוע את מחיר הרכב הקודם לפי מחירו של הרכב הקובע ולא לפי מחיר הרכב (היקר יותר - ס.ד.מ.) שנרכש על ידי הנכה בפועל". בית הדין נימק קביעתו זו בכך ש"רכב קובע" הנו "מעין סטנדרט שנקבע בהסכם הניידות", ולכן אף שמונה זה אינו מוזכר בהגדרת "מחיר הרכב הקודם" - "עדיפה בעינינו פרשנות היוצרת הרמוניה והתאמה בין שני ההסכמים". בית הדין הוסיף כי "דאז שהמוסד והמבוטחים יפעלו לפי כללים ברורים ואחידים. נוסחה אחידה

- 7 - מתוך 10

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הגמלאות
אגף גמלאות נכות
טלפון 02-6709502
פקס 02-6521663

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 46293-05-13

עדיפה על כללים הנובעים ממצבו האישי של כל מבוטח ומהחלטות
סובייקטיביות שהוא מקבל.

במאמר מוסגר נציין כי טרם פסיקתה של הלכת לביא, נקבע - לגבי דרך
ההחזר של הלוואה עומדת בניכוי פחת - כי הפחת יחושב לפי הרכב שגורש
בפועל ככל שהוא יקר יותר, ולא לפי הרכב הקובע (עב"ל (ארצי) 152/98
ויקטוריה נתנאלי - המוסד לביטוח לאומי, פד"ע לו 149 (2000); עב"ל
(ארצי) 71/98 יוסף טויסטר - המוסד לביטוח לאומי (8.7.01)).

19 המצב השני הוא המצב שנדון בתיקים שלפנינו, ולגביו שוכנענו כי פרשנות
תכליתית של סעיף 12(ה) להסכם ההלוואות מחייבת תוצאה פרשנית שונה
מזו שנקבעה בהלכת לביא. לאחר שקילת טענות הצדדים הגענו לכלל מסקנה
כי בנסיבות בהן המוגבל בניידות לא ניצל את מלוא ההלוואה שיכול היה
לקבל ורכש רכב זול יותר מהרכב הקובע, בעת החלפת הרכב אין לקזז את
מלוא מחירו הוירטואלי של הרכב הקובע, אלא את מחיר הרכב הקודם אשר
נרכש בפועל.

פרשנות זו מתיישבת לטעמנו עם לשונו של סעיף 12(ה) ומתחייבת מתכילתם
של הסכם הניידות והסכם ההלוואות, לאפשר למוגבל בניידות להחליף רכב
תוך מתן הלוואה שתחושב לפי הפרש הדרוש לו. הפרש הדרוש נובע,
באופן טבעי, מהפער בין מחיר הרכב החדש למחיר הרכב הקודם המצוי
בבעלותו, ולא מפער מלאכותי בין הרכב החדש לרכב שיכול היה מבחינה
תיאורטית להיות בבעלותו. חישובה של ההלוואה לפי פער וירטואלי כאמור
יחטא לתכליתו של הסכם ההלוואות; יביא להפחתה שרירותית של סכום
הסיוע שנקבע על ידי המדינה, תוך חיוב המוגבל בניידות להוסיף ממשאביו
הפרטיים לצורך החלפת הרכב; יפלה לרעה את אותם מוגבלים בניידות
שמצבם הכלכלי לא אפשר להם לרכוש את הרכב הקובע מלכתחילה; וימנע
מהם לקבל את מלוא ההלוואה המגיעה להם, רק בשל ויתורם בשלב הראשון
על חלק מאותה הלוואה. אין כל סיבה כי ויתור זה ימשיך וילווה אותם, גם

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הגמלאות
אגף גמלאות נכות
טלפון 02-6709502
פקס 02-6521663

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13-05-46293

כאשר מצבם מאפשר להם רכישת רכב המתאים יותר לצרכיהם (לפרשנות הסכם הניידות באופן שלא יביא לתוצאה בלתי סבירה או לעוול ראו את דב"ע (ארצי) 01-1343 מזל מימון - המוסד לביטוח לאומי, פד"ע טו 234 (1984); כן ראו את עניין איילון בו הוברר כי "מקום בו האמור בהסכם אינו ברור, יש לפרשו לטובת 'הצד השלישי', קרי 'המוגבל בניידות'"). יודגש שגם המוסד סבור כי כך יש לפרש את סעיף 12 (ה), אך לטעמו הלכת לביא, עימה אינו מסכים, קבעה אחרת.

להסרת ספק נציין כי המחיר שינוכה הינו של רכב מסוגו של הרכב הראשון שנרכש על ידי המוגבל בניידות, בהתאם לכללים האחידים הקבועים בקשר לכך בהסכם הניידות ובהסכם החלואאות (לפי מחירון מכוניות משומשות שהתפרסם "לאחרונה לפני מתן החלואאה"), ולא המחיר בו נמכר הרכב הספציפי על ידי המוגבל בניידות הספציפי. אין לפיכך רלוונטיות לפרט עסקת המכירה שנעשתה בפועל, והכללים נותרים אחידים, שוויוניים וצדדיים.

20. קביעתנו מתייחסת כאמור למצב השני שפורט לעיל, היינו למצב בו הרכב הראשון שנרכש זול יותר מהרכב הקובע, ולא למצב שנדון בהלכת לביא, בו נרכש רכב ראשון יקר יותר מהרכב הקובע, תוך שימוש במשאביו הפרטיים של המוגבל בניידות. במסגרת ההליכים שבפנינו אין צורך כי נתייחס להלכת לביא, ובשלב זה נותרת היא לפיכך על כנה. בעתיד, וככל שהמוסד יסבור שיש הצדקה לשנות את הלכת לביא - יהא עלינו לשוב ולהידרש לה, ולקבוע אם יש מקום להבחין בין מצב בו הרכב הראשון שנרכש בפועל יקר יותר מהרכב הקובע, לבין המצב ההפוך.

עוד נציין כי שאר הסוגיות הכרוכות בדרך מתן החלואאה וקביעת שיעורה, בכלל ובעת החלפת רכב בפרט, לא הועלו על ידי הצדדים ולא היו במחלוקת, ובהתאם איננו מתייחסים אליהן.

המוסד לביטוח לאומי
מינהל הגמלאות
אגף גמלאות נכות
טלפון 02-6709502
פקס 02-6521663

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 13-05-46293

21. שזף דבד - נוכח כל האמור לעיל, הערעורים מתקבלים. המערערים זכאים לקבלת הלוואה מכוח הסכם ההלוואות תוך ניכוי מחיר הרכב הקודם שנרכש על ידם בפועל, ולא מחיר הרכב "הקובע". המערערת יוצגה מטעם הסיוע המשפטי ולפיכך לא תיפסקנה לזכותה הוצאות. המוסד ישא בהוצאות המערער בגין החליכים בשתי הערכאות בסך של 5,000 ₪. הצדדים יודיעו, תוך 15 יום, עמדתם לגבי פרסומו של פסק הדין, אשר נוהל בדלתיים סגורות נוכח היותו של המערער קטין אך יש לו משמעות רוחבית וממילא אינו כולל פרטים מזהים.

ניתן היום, כ"ג באלול תשע"ה (7 בספטמבר 2015) בהעדר הצדדים וישלח אליהם.

סיגל זיו-נוב-מוטולה,
שופטת

אילן איטה, שופט

רונית רוזנפלד,
שופטת [אב"ד]

מר יצחק זויזש,
נציג ציבור (מעסיקים)

מר אלעזר זויז,
נציג ציבור (עובדים)